

ΤΕΕ / Π.Τ. ΑΝ. ΚΡΗΤΗΣ
HELECO 2011
ΠΡΟΣΥΝΕΔΡΙΑΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

«ΣΜΠΕ ΕΠ Κ & ΝΑ 2007-2013»

Δρ. Αλέξιος Γ. Παρασκευόπουλος
Πολ. Μηχ., Μηχ. Περιβάλλοντος
Σύμβουλος Περιβαλλοντικών Μελετών

Ηράκλειο, 11 Μαρτίου 2010

Περιεχόμενα

- Ενσωμάτωση Περιβαλλοντικής Αειφορίας στο ΕΣΠΑ
 - ΣΜΠΕ ΕΠ σε επίπεδο χώρας
 - ΣΜΠΕ ΕΠ Κρήτης & Νήσων Αιγαίου 2007-2013
 - Προτάσεις
-

Περιεχόμενα

- Ενσωμάτωση Περιβαλλοντικής Αειφορίας στο ΕΣΠΑ
- ΣΜΠΕ ΕΠ σε επίπεδο χώρας
- ΣΜΠΕ ΕΠ Κρήτης & Νήσων Αιγαίου 2007-2013
- Προτάσεις

Αειφόρος (Βιώσιμη) Ανάπτυξη

“Τα οικονομικά εργαλεία της ΕΕ πρέπει να λειτουργούν ταυτόχρονα προς την κατεύθυνση της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής συνοχής και της προστασίας του περιβάλλοντος, δηλαδή προς την κατεύθυνση της Αειφόρου Ανάπτυξης (Sustainable development).”

Οδηγία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα Διαρθρωτικά Ταμεία

Αειφόρος (Βιώσιμη) Ανάπτυξη

Η Αειφόρος Ανάπτυξη περιλαμβάνει την ταυτόχρονη επίτευξη των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών στόχων για το παρόν και το μέλλον και συγκεκριμένα:

- την οικονομική ευημερία (*economic prosperity*)
- την κοινωνική ισότητα (*social equity*)
- την περιβαλλοντική αειφορία (*environmental sustainability*)

Περιβαλλοντική αειφορία (α)

Περιβαλλοντική Αειφορία είναι η βιώσιμη διαχείριση των περιβαλλοντικών πόρων

Σκοπός της είναι να εξασφαλιστεί ότι η συνιστώσα του περιβάλλοντος θα συνεισφέρει θετικά στους σκοπούς του Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΕΠ) μέσω της παροχής υποστήριξης και της αυξημένης προτεραιότητας των δραστηριοτήτων και παρεμβάσεων

Περιβαλλοντική αειφορία (β)

Η εισαγωγή κάθετων (vertical) περιβαλλοντικών μέτρων δεν μπορεί να αποδυναμώσει τη δικαιολογία για την οριζόντια ενσωμάτωση της Περιβαλλοντικής Αειφορίας σε όλα τα μέτρα των προγραμμάτων.

Συμπέρασμα: Τα περιφερειακά προγράμματα με στόχο την Αειφόρο Ανάπτυξη χρειάζονται να εμπεριέχουν, τόσο την κάθετη, όσο και την οριζόντια ενσωμάτωση της Περιβαλλοντικής Αειφορίας.

Οριζόντια αντιμετώπιση

Η ίση μεταχείριση των τριών πυλώνων διπλασιάζει τη σημασία του κοινωνικού πυλώνα, ενώ ο οικονομικός πυλώνας ήδη αντιμετωπίζεται με ιδιαίτερη προσοχή από προγράμματα με οικονομικούς στόχους.

Διαδικασία ενσωμάτωσης (α)

Η διαδικασία της ενσωμάτωσης (integration of sustainability into structural funds programs) θα πρέπει να έχει σχεδιασθεί έγκαιρα και έγκυρα, γιατί

α) είναι απαίτηση της Ε.Ε.

β) θα αποκαταστήσει ένα έλλειμμα αντίστοιχης αντιμετώπισης στην προγραμματική περίοδο 2000-2006, που δημιούργησε ένα μειονέκτημα για την ετοιμότητα στην θεώρηση του στόχου της αειφορίας κατά τη νέα προγραμματική περίοδο 2007-2013.

Διαδικασία ενσωμάτωσης (β)

Τα κράτη μέλη σύμφωνα με τον Κανονισμό 1260/99 (Structural Funds) έπρεπε να ικανοποιήσουν τέσσερις απαιτήσεις:

1. Να ορίσουν την περιβαλλοντική αειφορία ως ένα οριζόντιο θέμα στην προετοιμασία του προγράμματος, στο περιεχόμενο του κειμένου, στην παρακολούθηση, στην αξιολόγηση και στη διάχυση της πληροφορίας.
2. Να δημιουργηθούν εταιρικές σχέσεις με μια ευρεία ομάδα οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών εταίρων
3. Να προσαρμοσθούν με την εφαρμογή της διαδικασίας της Περιβαλλοντικής Εκτίμησης Επιπτώσεων σε επίπεδο έργων
4. Να εξασφαλιστεί ότι τα έργα χρηματοδοτούμενα από τα Διαρθρωτικά Ταμεία είναι πλήρως συμβατά με την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία.

Περιβαλλοντική ενσωμάτωση

Περιβαλλοντική ενσωμάτωση θεωρείται η ένταξη των συνιστωσών του περιβάλλοντος σε κάθε στάδιο του προγράμματος (ανάπτυξη, εφαρμογή και αποτίμηση – αξιολόγηση)

- **Στάδιο ανάπτυξης**
- **Στάδιο Εφαρμογής**
- **Στάδιο αποτίμησης – αξιολόγησης**

Περιβαλλοντικοί Δείκτες (α)

Ανάγκη της δημιουργίας περιβαλλοντικών δεικτών για την ενσωμάτωση της Περιβαλλοντικής Αειφορίας στα Ε.Π.

Περιβαλλοντικοί δείκτες παρακολούθησης: Δημιουργούνται για να συμβάλλουν στα οικονομικά αποτελέσματα, που προκύπτουν από την παρεχόμενη πληροφορία.

Αμφιβολία και σε κράτη μέλη με παράδοση στην έγκαιρη θεώρηση της Περιβαλλοντικής Αειφορίας, ως προς την ορθότητα των μεθόδων περιβαλλοντικής λογιστικής.

Είναι υπό αμφισβήτηση οι μέθοδοι, που συνδέουν τα οικονομικά αποτελέσματα με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Περιβαλλοντικοί δείκτες (β)

Οι συνολικές επιπτώσεις των προγραμμάτων μετρούνται λαμβάνοντας υπόψη, τι θα γινόταν αν δεν υπήρχε παρέμβαση και οποιεσδήποτε χωρίς πρόθεση αρνητικές συνέπειες.

Αυτή η κατάσταση αντιστακλά δύο βασικά σημεία σχετικά με τα Διαρθρωτικά Ταμεία:

- Τα προγράμματα των Διαρθρωτικών Ταμείων προωθούν κυρίως την οικονομική ανάπτυξη
- Οι μεθοδολογικές δυσκολίες εντοπίζονται στη διαμόρφωση των συνολικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από περιβαλλοντικά δεδομένα

Περιεχόμενα

- Ενσωμάτωση Περιβαλλοντικής Αειφορίας στο ΕΣΠΑ
- **ΣΜΠΕ ΕΠ σε επίπεδο χώρας**
- ΣΜΠΕ ΕΠ Κρήτης & Νήσων Αιγαίου 2007-2013
- Προτάσεις

Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) ΕΠ σε επίπεδο χώρας

- ΣΜΠΕ ΕΠ Μακεδονίας - Θράκης
 - ΣΜΠΕ ΕΠ Θεσσαλίας, Ηπείρου & Στερεάς Ελλάδας
 - ΣΜΠΕ ΕΠ Κρήτης & Νήσων Αιγαίου
 - ΣΜΠΕ ΕΠ Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου & Ιονίων Νήσων
 - ΣΜΠΕ ΕΠ Αττικής
-
- ΣΜΠΕ ΕΠ Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη
 - ΣΜΠΕ ΕΠ Ενίσχυση Προσπελασιμότητας
 - ΣΜΠΕ ΕΠ Επιχειρηματικότητα & Ανταγωνιστικότητα

ΣΜΠΕ ΕΠ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Γενικές προδιαγραφές σύνταξης ΣΜΠΕ
- Έλλειψη ομοιογένειας των ΣΜΠΕ
- Εμπειρία στη σύνταξη των ΣΜΠΕ
- Υπερβολικά αναλυτικές περιγραφές για την υφιστάμενη κατάσταση του περιβάλλοντος
- Διαφορετικές μεθοδολογίες (έλλειψη συνδέσεως αξόνων προγραμμάτων με τις περιβαλλοντικές παραμέτρους)
- Αναφορά σε πλήθος δεικτών παρακολούθησης των επιπτώσεων χωρίς αξιολόγηση για την εφικτότητα εφαρμογής τους
- ΚΥΑ έγκρισης ΣΜΠΕ
- Σκοπιμότητα ενσωμάτωσης των αποτελεσμάτων της ΣΠΕ στην εφαρμογή των Ε.Π.
- Περιβαλλοντική αειφορία

Περιεχόμενα

- Ενσωμάτωση Περιβαλλοντικής Αειφορίας στο ΕΣΠΑ
 - ΣΜΠΕ ΕΠ σε επίπεδο χώρας
 - **ΣΜΠΕ ΕΠ Κρήτης & Νήσων Αιγαίου 2007-2013**
 - Προτάσεις
-

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

**ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
«ΚΡΗΤΗΣ – ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ»
2007-2013**

**ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ
ΜΑΡΤΙΟΣ 2007**

ΣΜΠΕ Κρήτης & Νήσων Αιγαίου (Χ.Ε. Κ&ΝΑ) (2007 – 2013)

- Η ΣΜΠΕ συντάχθηκε σε συνέχεια των 3 ΣΜΠΕ των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Ε.Π.):
 - α) ΣΜΠΕ Ε.Π. Κρήτης 2007 – 2013
 - β) ΣΜΠΕ Ε.Π. Βορείου Αιγαίου 2007 – 2013
 - γ) ΣΜΠΕ Ε.Π. Νοτίου Αιγαίου 2007 – 2013
- Η ΣΜΠΕ καλύπτει πλήρως τις απαιτήσεις:
 - της ΚΥΑ 107017/28-8-2006
 - της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ
- ΚΥΑ 127794/10-8-2007

Περιεχόμενα ΣΜΠΕ

1. Μη τεχνική περίληψη της μελέτης
2. Γενικά στοιχεία
3. Σκοπιμότητα και στόχοι του προγράμματος
4. Περιγραφή του προγράμματος
5. Περιγραφή εναλλακτικών δυνατοτήτων
6. Περιγραφή υφιστάμενης κατάστασης περιβάλλοντος
7. Εκτίμηση – αξιολόγηση και αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων
8. Παρακολούθηση και υλοποίηση
9. Στοιχεία κανονιστικής πράξης
10. Δυσκολίες που ανέκυψαν κατά την εκπόνηση της ΣΜΠΕ
11. Βασικές μελέτες και έρευνες

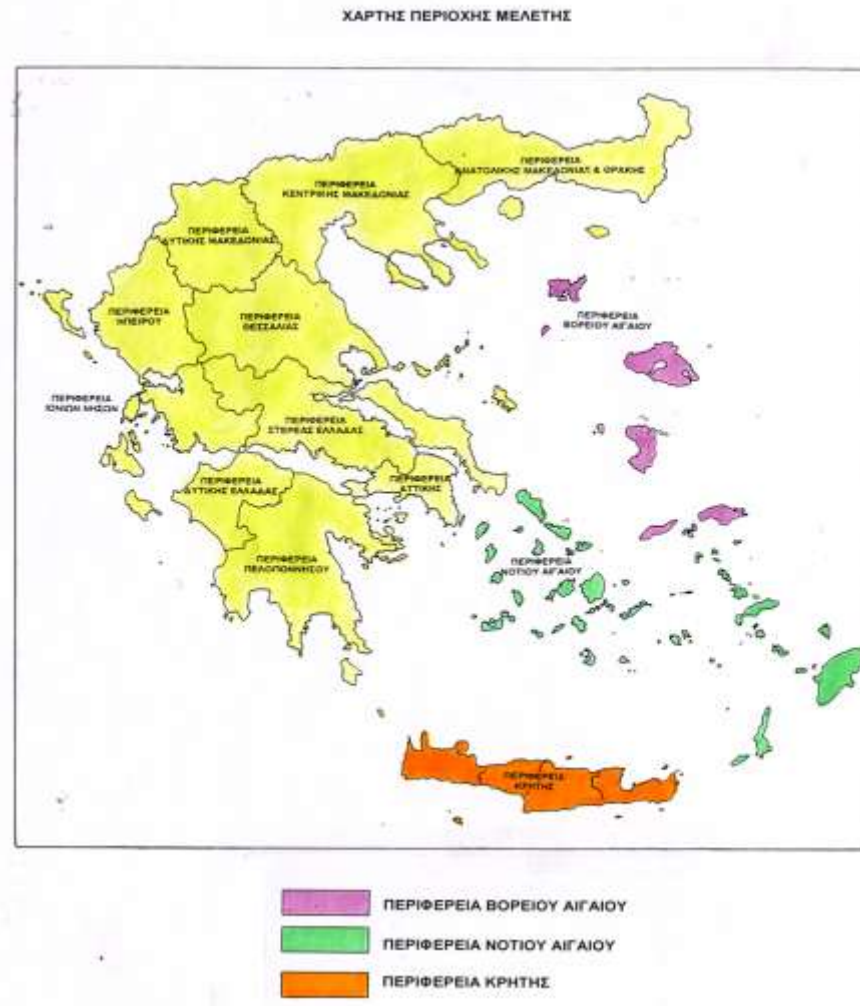
Περιεχόμενα ΣΜΠΕ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

- ▶ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: Καθορισμός Περιβαλλοντικών τομέων – στόχων και δεικτών
- ▶ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: Αξιολόγηση αναπτυξιακών στόχων και προτεραιοτήτων
- ▶ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ: Αξιολόγηση προτεινομένων παρεμβάσεων και επιμέρους δράσεων
- ▶ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ: Αξιολόγηση Σωρευτικών Επιπτώσεων του Προγράμματος καθώς και Συνολικών Επιπτώσεων και Συνεργειών

Περιοχή Μελέτης

Χωρική Ενότητα Περιφερειών Κρήτης, Βορείου και Νοτίου Αιγαίου

Περιγραφή Επιχειρησιακού Προγράμματος Χ.Ε. Κ & ΝΑ

Οι Γενικοί Στόχοι του Ε.Π. είναι:

- ✓ Βελτίωση της προσπελασιμότητας (ενδοπεριφερειακής και διαπεριφερειακής)
- ✓ Διασφάλιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων
- ✓ Ενσωμάτωση της αειφορίας στις αναπτυξιακές επιλογές και παρεμβάσεις σε συνδυασμό με προστασία του ευαίσθητου φυσικού περιβάλλοντος της αναπτυξιακής χωρικής ενότητας
- ✓ Ανάπτυξη της κοινωνίας της γνώσης και στην ενδυνάμωση των εξωστρεφών συνεργασιών

Περιγραφή Επιχειρησιακού Προγράμματος Χ.Ε. Κ & ΝΑ

Οι Γενικοί Στόχοι του Ε.Π. είναι:

- ✓ Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, καλλιέργεια της καινοτομίας, προσέλκυση επενδύσεων υψηλής προστιθέμενης αξίας και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας
- ✓ Συνδυασμένη αξιοποίηση των τουριστικών και πολιτισμικών πόρων
- ✓ Αντιμετώπιση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και των αναπτυξιακών ιδιαιτεροτήτων
- ✓ Ανάπτυξη δικτύου ιεραρχημένων αστικών πόλων και ενίσχυση των τάσεων δικτύωσης μεταξύ αστικών κέντρων της χωρικής ενότητας

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ Ε.Π. Χ.Ε. Κ & ΝΑ

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΧΕ Κ-ΝΑ	ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	
Α. Υποδομές και Υπηρεσίες Προσπελασιμότητας	1	Περιφέρεια Κρήτης
	2	Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου
	3	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου
Β. Ψηφιακή Σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα	4	Περιφέρεια Κρήτης
	5	Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου
	6	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου
Γ. Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής	7	Περιφέρεια Κρήτης
	8	Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου
	9	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου
Δ. Ειδικές Παρεμβάσεις ενίσχυσης της Χωρικής Συνοχής	10	Χωρική Συνοχή και Συνεργασία στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου
Ε. Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής	11	Αμιγούς Στόχου Σύγκλισης - Κρήτη & Βόρειο Αιγαίο
	12	Στόχου Σταδιακής Εισόδου – Νότιο Αιγαίο

Περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης περιβάλλοντος

Συνοπτικά στοιχεία για τις παραμέτρους (περιβαλλοντικοί τομείς της ΚΥΑ και της Οδηγίας):

- ✓ ατμόσφαιρα
- ✓ κλίμα
- ✓ θόρυβος
- ✓ ύδατα
- ✓ τοπίο
- ✓ έδαφος
- ✓ βιοποικιλότητα – χλωρίδα – πανίδα
- ✓ πληθυσμός
- ✓ κοινωνικό-οικονομικό περιβάλλον (εισόδημα, απασχόληση, υγεία, κ.α.)
- ✓ πολιτισμός

Ειδικότερα επισημάνθηκαν:

- οι προστατευόμενες και ευαίσθητες περιοχές
- οι κίνδυνοι υποβάθμισης
- τα υφιστάμενα προβλήματα

Βασικοί Περιβαλλοντικοί Στόχοι

- Προστασία Βιοποικιλότητας, συμπεριλαμβανόμενης της αποφυγής πρόκλησης βλαβών σε χλωρίδα, πανίδα και φυσικές περιοχές (ΠΣ1)
 - Βελτίωση συνθηκών υγείας, μείωση θορύβου και αύξηση πληθυσμού (ΠΣ2)
 - Μείωση ρύπανσης και απώλειας εδαφών (ΠΣ3)
 - Μείωση ρύπανσης νερών (ΠΣ4)
 - Μείωση ρύπανσης αέρα (ΠΣ5)
 - Μείωση αερίων θερμοκηπίου και βελτίωση ενεργειακής απόδοσης (ΠΣ6)
-

Βασικοί Περιβαλλοντικοί Στόχοι

- Αύξηση αξίας περιουσιακών στοιχείων (ΠΣ7)
- Προστασία και ανάδειξη Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΠΣ8)
- Προστασία Τοπίου (αστικό, αγροτικό και φυσικό) (ΠΣ9)
- Αειφόρος χρήση φυσικών πόρων, οικολογικός σχεδιασμός και περιβαλλοντική διαχείριση (ΠΣ10)
- Βιώσιμη προσπελασιμότητα (ΠΣ11)
- Μείωση φτώχειας και κοινωνικών αποκλεισμών (ΠΣ12)

Εναλλακτικές Δυνατότητες

- Η Μηδενική Λύση, δηλαδή η λύση της μη υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος Κρήτης - Νήσων Αιγαίου 2007-2013
- Η Λύση της ταχύρρυθμης ανάπτυξης, με **ενίσχυση** των Αξόνων 4, 5 και 6 (Ψηφιακή Σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα) και **μείωση** των παρεμβάσεων των Αξόνων 7, 8 και 9 (Αειφόρος ανάπτυξη & ποιότητα ζωής) (Λύση 1)
- Η Λύση που έχει ως στόχο την αειφόρο ανάπτυξη, με έμφαση στις περιβαλλοντικές και κοινωνικές υποδομές και μείωση των παρεμβάσεων των Αξόνων 4, 5 & 6 (Λύση 2).
 - Γιατί: α) στηρίζεται σε περιβαλλοντικά κριτήρια
 - β) στοχεύει σε μια ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη σε βάθος χρόνου
 - γ) δίνει έμφαση στην ποιότητα ζωής, τον εναλλακτικό τουρισμό και την άρση των αποκλεισμών
 - δ) θα καταστήσει πιο ελκυστικές τις περιοχές στην προσέλκυση ποιοτικών επενδύσεων και υψηλής ποιότητας ανθρώπινου δυναμικού

Ανάπτυξη Μεθοδολογίας σε βήματα

- ✓ Καθορισμός αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος
 - ✓ Περιγραφή των περιβαλλοντικών τομέων
 - ✓ Προσδιορισμός των περιβαλλοντικών στόχων και δεικτών αναφοράς βάσει των οποίων θα αξιολογηθούν οι επιπτώσεις
-

Καθορισμός Περιβαλλοντικών Τομέων – Στόχων και Δεικτών

ΠΙΘΑΝΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

Περιβαλλοντικοί Τομείς	Πιθανοί Περιβαλλοντικοί Στόχοι	Πιθανοί Περιβαλλοντικοί Δείκτες
Βιοποικιλότητα, Χλωρίδα-Πανίδα	▶ Προστασία βιοποικιλότητας, αποφυγή μη αντιστρέψιμων απωλειών▶ Αποφυγή διάσπασης και κατακερματισμού φυσικών περιοχών	▶ Κατάσταση σημαντικών βιοτόπων▶ Βαθμός διάσπασης φυσικών περιοχών▶ Αριθμός και/ή έκταση βιοτόπων και φυσικών περιοχών▶ Αριθμός και/ή έκταση προστατευόμενων περιοχών▶ Έκταση δασών, μερικώς δασοσκεπών εκτάσεων και βοσκοτόπων▶ Μέσες ετήσιες απώλειες εκτάσεων από πυρκαγιές

Ανάπτυξη Μεθοδολογίας σε βήματα

- ✓ Αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης, των τάσεων και των αναμενόμενων εξελίξεων σε περίπτωση μη υλοποίησης του προγράμματος
- ✓ Αξιολόγηση εναλλακτικών δυνατοτήτων του προγράμματος
- ✓ Κατάληξη μέσα από ένα πίνακα συναξιολόγησης προτεραιοτήτων και περιβαλλοντικών στόχων σε εκείνους που παρουσιάζουν μια συμβατότητα και επιβάλλεται η περαιτέρω ανάλυσή τους

Ανάπτυξη Μεθοδολογίας σε βήματα

- ✓ Συσχετισμός αξόνων προτεραιότητας των επιλεγέντων περιβαλλοντικών στόχων με σχετικούς περιβαλλοντικούς δείκτες ή καθοδηγητικές ερωτήσεις

Α.Π.1, 2 & 3 - ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ

Σχετικοί περιβαλλοντικοί στόχοι

Προστασία Βιοποικιλότητας, χλωρίδας και πανίδας

Σχετικοί δείκτες ή καθοδηγητικές ερωτήσεις

- Θα προστατευθούν βιότοποι και είδη;
- Θα αποφευχθούν μη αντιστρέψιμες απώλειες;
- Θα διατηρηθεί ο αριθμός και η έκταση των βιοτόπων;
- Θα προωθηθεί η βιοποικιλότητα σαν εθνικός πλούτος;
- Θα υπάρξει διάσπαση βιοτόπων

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Περιβαλλοντικοί/ Οικονομικοί στόχοι	Ερωτήσεις αξιολόγησης Το ΕΠ θα	Επί- πτωση
Προστασία Βιοποικιλότητας, πανίδας και χλωρίδας	✓ προστατεύσει βιοτόπους και είδη; ✓ αποφύγει διάσπαση βιοτόπων; ✓ αποφύγει μη αντιστρέψιμες απώλειες;	0/-
Βελτίωση συνθηκών υγείας, θόρυβος και πληθυσμός	✓ βελτιώσει βασικά χαρακτηριστικά της υγείας μέσω της βελτίωσης της περίθαλψης, της μείωσης της φτώχειας και της ανεργίας; ✓ επιτύχει μείωση των ατυχημάτων; ✓ μειώσει την έκθεση του πληθυσμού στο θόρυβο; ✓ συμβάλλει στην αύξηση του πληθυσμού;	+/-
Μείωση ρύπανσης και απώλειας των εδαφών	✓ βελτιώσει την κατάσταση και έκταση υποβαθμισμένων περιοχών; ✓ προκαλέσει απώλειες εδάφους; ✓ μειώσει την παραγωγή στερεών αποβλήτων;	0/-
Μείωση ρύπανσης νερών	✓ αυξήσει το βαθμό επάρκειας καθαρού πόσιμου νερού ✓ μειώσει την παραγωγή υγρών αποβλήτων ✓ αυξήσει το ποσοστό του πληθυσμού που αποχετεύεται σε ΕΕΛ ✓ μειώσει τον κίνδυνο πλημμυρών	?
Μείωση ρύπανσης αέρα	✓ μειώσει την παραγωγή αέριων αποβλήτων; ✓ μειώσει τα αιωρούμενα σωματίδια;	+/-

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Περιβαλλοντικοί/ Οικονομικοί στόχοι	Ερωτήσεις αξιολόγησης Το ΕΠ θα	Επί- πτωση
Μείωση ρύπων θερμοκηπίου Βελτίωση απόδοσης στη χρήση ενέργειας	✓ μειώσει τα αέρια θερμοκηπίου ✓ μειώσει τη ρύπανση από συμβατικές πηγές ενέργειας; ✓ βελτιώσει το ποσοστό εξοικονόμησης ενέργειας;	+/-
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	✓ αυξήσει την αξία των περιουσιακών στοιχείων στις περιοχές παρέμβασης και γενικότερα;	+/-
Προστασία πολιτιστικής κληρονομιάς	✓ επιτύχει την προστασία κτιρίων, μνημείων και χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος; ✓ προστατεύσει την τοπική διαφορετικότητα καθώς και τον φυσικό τρόπο ζωής?	+/-
Προστασία τοπίου	✓ προστατεύσει και βελτιώσει το αστικό και το αγροτικό τοπίο;	0/-
Διασφάλιση συνετής χρήσης και αειφόρου διαχείρισης φυσικών πόρων Στήριξη πρακτικών οικολογικού σχεδιασμού και περιβαλλοντικής διαχείρισης	✓ μειώσει το οικολογικό Αποτύπωμα*; ✓ μειώσει τη ζήτηση πρώτων υλών; ✓ ενισχύσει τη χρήση ανακυκλωμένων υλικών; ✓ προωθήσει την αειφόρο κατασκευή; ✓ μειώσει τη χρήση των φυσικών πόρων; ✓ καθιερώσει αρχές οικολογικού σχεδιασμού; ✓ βελτιώσει τη διαχείριση των περιβαλλοντικών παραμέτρων;	+/-

Ανάπτυξη Μεθοδολογίας σε βήματα

- ✓ Αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (σημαντικές μόνο) με βάση τους περιβαλλοντικούς δείκτες και σε σχέση με τα προτεινόμενα μέτρα και δράσεις

Α.Π.1, 2 & 3 - ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ

Κατηγορίες Παρέμβασης

• Εθνικές Οδοί • Περιφερειακές και τοπικές οδοί • Λιμένες • Ηλεκτρισμός (TEN-E)	• Ποδηλατόδρομοι • Αστικές μεταφορές • ΑΠΕ

Περιβαλλοντικοί δείκτες

Αναμενόμενες σημαντικές επιπτώσεις

Περιβαλλοντικοί δείκτες	Αναμενόμενες σημαντικές επιπτώσεις	
	Χαρακτήρας Επίπτωσης	Συνοπτική περιγραφή
- Κατάσταση και έκταση φυσικών περιοχών. - Βαθμός διάσπασης φυσικών περιοχών (Βιοποικιλότητα)	ΚΡΗΤΗ	!! - >> ΜΑ Η κατασκευή νέων γραμμικών υποδομών και χώρων εργασίας ή εγκαταστάσεων παραγωγής μέσα ή κοντά σε φυσικές περιοχές, είναι πολύ πιθανόν να προξενήσει επιπτώσεις κυμαινόμενες από μέτριες έως σοβαρές

Εκτίμηση – Αξιολόγηση και Αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων

Η εκτίμηση των επιπτώσεων αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο:

- ▶ οι άξονες, οι ειδικοί στόχοι και οι παρεμβάσεις – δράσεις του ΕΠ Χ.Ε. Κ & ΝΑ θα επηρεάσουν τον καθένα από τους περιβαλλοντικούς στόχους, όπως αυτοί προκύπτουν από τους περιβαλλοντικούς τομείς που τυχόν επηρεάζονται
- ▶ το ΕΠ Χ.Ε. Κ & ΝΑ σε συνέργεια με άλλα Προγράμματα θα επηρεάσει τον καθένα από τους εξεταζόμενους περιβαλλοντικούς στόχους (σωρευτικές επιπτώσεις)

ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

- ✓ άμεσες ή έμμεσες
- ✓ σημαντικές ή όχι
- ✓ σωρευτικές - συνεργιστικές
- ✓ βραχυπρόθεσμες, μεσοπρόθεσμες, μακροπρόθεσμες
- ✓ μόνιμες ή προσωρινές

Ανάπτυξη Μεθοδολογίας σε βήματα

- ✓ Αξιολόγηση σωρευτικών επιπτώσεων του προγράμματος λαμβάνοντας υπόψη τους δείκτες, τους στόχους και αναλύοντας τις επιπτώσεις για τα μέτρα και τις επιλέξιμες δράσεις

Α.Π.1,2 & 3 - Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας

Σχετικοί Περιβαλλοντικοί Στόχοι

Προστασία βιοποικιλότητας, πανίδας και χλωρίδας

Σχετικοί περιβαλλοντικοί δείκτες

Κατάσταση και έκταση φυσικών περιοχών

Βαθμός διάσπασης φυσικών περιοχών

Αναμενόμενες συνολικές επιπτώσεις των μέτρων και δράσεων που έχουν επίπτωση στο δεδομένο στόχο

Μέτρα και επιλέξιμες δράσεις	Επιμέρους επιπτώσεις των μέτρων και δράσεων			
	Σύμβολα		Συνοπτική Περιγραφή	
Περιφερειακές - Τοπικοί Οδοί	KP	BA	NA	Βέβαιες αρνητικές επιπτώσεις γραμμικού χαρακτήρα από την κατασκευή και λειτουργία του νέου οδικού δικτύου, πρόσβαση σε νέες οικοδομικές δραστηριότητες, μετακινήσεις εργαζομένων και μεταφορές φορτίων σε φυσικές περιοχές, καθώς μεγάλες εκτάσεις και των 3 Περιφερειών είναι σε περιοχές NATURA.
	!! - >>	!! - >>	!! - >>	

Σωρευτικές Επιπτώσεις

Σωρευτική Επίπτωση	Σωρευτικές/ συνεργιστικές επιπτώσεις
Δυσμενείς επιπτώσεις στην αειφόρο διαχείριση φυσικών πόρων	Αν δεν γίνουν οι κατάλληλοι χειρισμοί από πλευράς θεσμικού πλαισίου για τη βιώσιμη διαχείριση φυσικών πόρων, το ΕΠ μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση της ζήτησης πρώτων υλών και κατανάλωση φυσικών πόρων παρά τις φυσιολογικές δυνατότητες ανανέωσης που υπάρχουν.
Μείωση της βιοποικιλότητας	Αναμένονται περαιτέρω απώλειες φυσικών περιοχών και ειδών από την εφαρμογή του ΕΠ, αν δεν ληφθούν ουσιαστικά μέτρα βελτίωσης και προστασίας.
Ανεπάρκεια υδάτινων πόρων	Η σωρευτική επίπτωση του ΕΠ και των συναφών προγραμμάτων σε ότι αφορά στη ρύπανση των νερών θα είναι ουδέτερη, θα είναι όμως σαφώς αρνητική σε ότι αφορά στην επάρκεια καθαρού νερού για ανθρώπινη χρήση.

Σωρευτικές Επιπτώσεις

Σωρευτική Επίπτωση	Σωρευτικές/ συνεργιστικές επιπτώσεις
Υποβάθμιση και κατάληψη εδαφών	Περίπου 50% των απορριμμάτων διατίθενται σε ΧΥΤΑ, με πιο προβληματικούς τους Νομούς Ηρακλείου και Ρεθύμνου στην Κρήτη και τα πλέον τουριστικά νησιά του Βόρειου και Νότιου Αιγαίου. Η σωρευτική επίδραση του ΕΠ και των συναφών προγραμμάτων θα είναι αρνητική για το έδαφος .
Υποβάθμιση τοπίου και πολιτιστικού περιβάλλοντος	Το ΕΠ θα επιδεινώσει την κατάσταση με την αύξηση των υποδομών και των παραγωγικών δραστηριοτήτων. Παράλληλα όμως περιέχει και δράσεις βελτιωτικές κυρίως του πολιτιστικού και ιστορικού περιβάλλοντος. Πέρα από τις όποιες διορθωτικές παρεμβάσεις υιοθετηθούν στα πλαίσια του ΕΠ, απαιτούνται σοβαρές παρεμβάσεις στο θεσμικό πλαίσιο, κυρίως χωροταξικού χαρακτήρα, για τον καθορισμό περιοχών εγκατάστασης παραγωγικών και οικιστικών δραστηριοτήτων κατά το δυνατόν εκτός φυσικών περιοχών.

Ανάπτυξη Μεθοδολογίας σε βήματα

- ✓ Καθορισμός σωρευτικών επιπτώσεων του προγράμματος ανά περιβαλλοντικό τομέα/στόχο και παρουσίαση των συνολικών σωρευτικών επιπτώσεων στους κύριους τομείς του περιβάλλοντος

Παράμετρος	ΑΠ1, ΑΠ2, ΑΠ3	ΑΠ4, ΑΠ5, ΑΠ6	ΑΠ7, ΑΠ8, ΑΠ9	ΑΠ10
Βιοποικιλότητα	-	-	+/-	+/-
Ανθρώπινη υγεία θόρυβος, πληθυσμός	0	+	+	+
Εδαφος	-	-	+/-	-
Νερά	+/-	-	+	+/-
Αέρας	+/-	+/-	0	-
Κλιματικές αλλαγές	-	+/-	+/-	-
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	+/-	+	+	+
Πολιτιστική κληρονομιά	+/-	0	+	+
Τοπίο	-	-	0	+/-
Φυσικοί πόροι	-	-/+	-/+	-
Βιώσιμη προσπελασιμότητα	0	+/-	+/-	+/-
Μείωση φτώχειας και κοινωνικών αποκλεισμών	+	+	+	+

Σωρευτικές επιπτώσεις

- εκτίμηση στο επίπεδο της ΧΕ Κ & ΝΑ
- εκτίμηση των επιπτώσεων ανά ομάδα δράσεων και σύνθεση των σωρευτικών επιπτώσεων του προγράμματος
- εξέταση της υφιστάμενης κατάστασης και των τάσεων εξέλιξης και προσδιορισμός των τομέων, όπου θα υπάρξουν οι σοβαρότερες σωρευτικές επιπτώσεις
- εκτίμηση δευτερευουσών και συνεργιστικών επιπτώσεων

Αναμένονται σωρευτικές επιπτώσεις στους τομείς:

- Φυσικοί πόροι
- Βιοποικιλότητα
- Υδάτινοι πόροι
- Έδαφος
- Τοπίο – Πολιτιστικό περιβάλλον

Σημαντικές επιπτώσεις ανά άξονα

Άξονες Προτεραιότητας	Επιπτώσεις
Υποδομές και υπηρεσίες Προσπελασιμότητας (ΑΠ 1,2 & 3)	Αρνητικές , κυρίως άμεσες, αλλά βραχυ-μεσοπρόθεσμης εμφάνισης
Ψηφιακή Σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα (ΑΠ 4, 5 & 6)	Μικτές προς Θετικές , κυρίως έμμεσες, μεσο-μακροπρόθεσμης εμφάνισης.
Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα ζωής (ΑΠ 7,8 & 9)	Ουδέτερες προς Θετικές , άμεσες και έμμεσες, βραχυπρόθεσμης αλλά και μακροπρόθεσμης εμφάνισης.
Ειδικές παρεμβάσεις της Χωρικής Συνοχής (ΑΠ 10)	Μικτές , άμεσες και έμμεσες, βραχυπρόθεσμης αλλά και μακροπρόθεσμης εμφάνισης

Ανάπτυξη Μεθοδολογίας σε βήματα

- ✓ Παρουσίαση μέτρων αντιμετώπισης των επιπτώσεων
- ✓ Δείκτες για την παρακολούθηση των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων του ΕΠ
- ✓ Πρόταση περιβαλλοντικής αξιολόγησης έργων κατά την εφαρμογή του προγράμματος

Παρακολούθηση των σημαντικών επιπτώσεων

Η παρακολούθηση των σημαντικών Π.Ε. από την εφαρμογή του ΕΠ Κ & ΝΑ προτείνεται να γίνεται με τους ακόλουθους δείκτες παρακολούθησης:

Βιοποικιλότητα	✓ Αριθμός και έκταση φυσικών περιοχών που καταλαμβάνονται
Ποιότητα ατμόσφαιρας και κλιματική αλλαγή	✓ Ημέρες υπέρβασης ορίων ποιότητας ✓ % μεταβολής των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου ✓ % ενέργειας από ΑΠΕ
Θόρυβος	✓ % πληθυσμού που εκτίθεται σε επίπεδα θορύβου μεγαλύτερα των οριακών τιμών
Έδαφος	✓ Ποσότητες στερεών αποβλήτων που διατίθενται σε ΧΥΤΑ ✓ Ποσοστό ανακύκλωσης
Νερό	✓ Ποιότητα επιφανειακών και υπόγειων νερών
Τοπίο και Πολιτισμός	✓ Αριθμός επισκεπτών ✓ Αστικό πράσινο ανά κάτοικο

Γενικά σχόλια

Το πρόγραμμα διαθέτει αυξημένη περιβαλλοντική διάσταση, αφού περιέχει δράσεις σχετικές με:

- περιβαλλοντική «πράσινη» επιχειρηματικότητα
- βελτίωση συστημάτων ύδρευσης – αποχέτευσης
- κατασκευή εγκαταστάσεων προστασίας του περιβάλλοντος
- βελτίωση της διαχείρισης στερεών αποβλήτων
- σχέδια πρόληψης καταστροφών
- μείωση του οικονομικού αποκλεισμού ευπαθών ομάδων και ατόμων
- προστασία του περιβάλλοντος και περιβαλλοντική διαχείριση
- ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού
- αναβαθμίσεις περιοχών και οικισμών μέσω αναπλάσεων
- μείωση μετακινήσεων / μεταφορικού έργου μέσω ψηφιακής σύγκλισης

Γενικά σχόλια

Η περιβαλλοντική αυτή διάσταση ενδείκνυται να ενισχυθεί με:

- ουσιαστικές παρεμβάσεις όπως η εισαγωγή κριτηρίων περιβαλλοντικής προστασίας και εξοικονόμησης ενέργειας στα προτεινόμενα επενδυτικά σχέδια, καθώς και η ενίσχυση της E & A σε θέματα ανακύκλωσης, επεξεργασίας και διάθεσης αποβλήτων, εφαρμογής καθαρών τεχνολογιών παραγωγής και εξοικονόμησης ενέργειας.
- εισαγωγή κριτηρίων ενίσχυσης επιχειρηματικότητας σε υποβαθμισμένες περιοχές.
- εισαγωγή κριτηρίων για την ενίσχυση επενδύσεων που θα χρησιμοποιούν ΑΠΕ.

KYA 127794/10-8-2007

Περιεχόμενα

- Ενσωμάτωση Περιβαλλοντικής Αειφορίας στο ΕΣΠΑ
 - ΣΜΠΕ ΕΠ σε επίπεδο χώρας
 - ΣΜΠΕ ΕΠ Κρήτης & Νήσων Αιγαίου 2007-2013
 - **Προτάσεις**
-

Άμεσες Προτεραιότητες

- Προδιαγραφές του περιεχομένου ετησίων και συγκριτικών εκθέσεων (ΚΥΑ έγκρισης ΣΜΠΕ των Ε.Π.)
- Περιβαλλοντική παρακολούθηση των Ε.Π. του ΕΣΠΑ
 - Σύστημα δεικτών παρακολούθησης
 - Σύστημα οργάνωσης και τροφοδότησης δεικτών
 - Πηγές πληροφορίας ως βάση για την παρακολούθηση
 - Επίπεδο περιβαλλοντικής πληροφορίας (ποσοτικό/ποιοτικό)
 - Συμπλήρωση (απεικόνιση των δεικτών του Ε.Π.
 - Πλαίσιο λήψης επανορθωτικών μέτρων των δυσμενών Περιβαλλοντικών επιπτώσεων
- Ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων της ΣΠΕ κάθε ΕΠ κατά την υλοποίηση (υποστήριξη της Αναθέτουσας Αρχής)
 - Εξειδίκευση για κάθε Ε.Π.
 - Εξειδίκευση των κριτηρίων αξιολόγησης
 - Προσκλήσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος για υποβολή των προτάσεων από τους Δικαιούχους.

Προτάσεις

- Σαφής καθορισμός των στόχων της Περιβαλλοντικής Αειφορίας
- Καθορισμός Περιβαλλοντικής Πολιτικής για κάθε Περιφέρεια
- Εξειδικευμένος περιβαλλοντικός σύμβουλος και γνώστης των απαιτήσεων της ΕΕ για την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής αειφορίας στα Διαρθρωτικά Ταμεία (Structural Funds)
- Εξασφάλιση γεφύρωσης των κενών μεταξύ του περιβαλλοντικού προφίλ, που θα δοθεί στο ΕΠ και του περιεχομένου του έως την υλοποίηση των παρεμβάσεων του ΕΠ
- Δημιουργία πόλων ανάπτυξης της Περιβαλλοντικής Αειφορίας και υποστήριξη των υπόλοιπων φορέων

Προτάσεις

- Περιβαλλοντική πληροφόρηση-απογραφή και δημιουργία βάσεων δεδομένων
 - Οδηγός (συνοπτικός) για τους δικαιούχους με υποδείξεις και δράσεις για την ενσωμάτωση της Περιβαλλοντικής Αειφορίας
 - Περιβαλλοντική πολιτική του φορέα (κύκλος ζωής του έργου, χρήση πόρων, απόβλητα, μεταφορές, εκπαίδευση, προμήθεια – procurement)
 - Μέθοδος βαθμολόγησης για τη θεώρηση οριζόντιων θεμάτων
-

Προτάσεις

- Καθορισμός δεικτών (ίδιοι για όλα τα ΕΠ)
- Δυνατότητα καθορισμού δεικτών σε σχέση με την πρακτική, την αποκτηθείσα εμπειρία, την υποδομή αντιμετώπισης του ειδικού θέματος και την Εθνική Στρατηγική Αειφόρου Ανάπτυξης
- Επιδοτήσεις για τους δικαιούχους που αντιλαμβάνονται καλύτερα το λειτουργικό στόχο της περιβαλλοντικής αειφορίας
- Κυρίαρχη παράμετρος είναι να παραμένουν τα περιβαλλοντικά θέματα ως άκρως απαραίτητα
- Καθορισμός υπευθύνου για το θέμα της Περιβαλλοντικής Αειφορίας, που θα είναι σε άμεση σχέση, επαφή και συνεργασία με τον Υπεύθυνο της διαχείρισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος

Προτάσεις

- Συνεχής επικοινωνία με τους δικαιούχους για να εξασφαλίζεται, ότι τα περιβαλλοντικά θέματα ενσωματώνονται στην υλοποίηση των παρεμβάσεων σε ενωρίς στάδιο
- Εκπαιδευτικά σεμινάρια για τη βελτίωση της απόδοσης των υπευθύνων και των δικαιούχων (εταιρική σχέση)
- Διαμόρφωση στρατηγικής παρακολούθησης
- Περιοδικές επισκέψεις- επιβεβαίωση, ότι οι δικαιούχοι καταλήγουν στα περιβαλλοντικά αποτελέσματα, που έχουν δεσμευθεί

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ

Δρ. Α.Γ. Παρασκευόπουλος